

zaamheden te staken. Predikanten uit onze van huis uit Hollandsche kringen hebben gewoonlijk 3 of 4 weken vacante. Meestal doorgebracht aan den oever van het een of ander meer of meertje, of gewijd aan familiebezoek.

Slechts zeer enkelen trekken buitenslands. Onder die bevoorrechte broeders zijn ditmaal Ds J. J. Hiemenga, die met een reisgezelschap Europa bezoekt.

Ook komen derwaarts, met name naar Nederland, Dr H. H. Meeter, die indertijd aan de Vrije Universiteit studeerde en thans aan Calvin College doceert in verschillende Bijbelvakken en het Calvinisme. Met hem trekt Ds W. Stuart, verbonden aan de Christelijke „High School” in Grand Rapids, Michigan.

De broeders, die we met name noemden, behooren tot de Christian Reformed Church, een kerkengroep, zoo nauw verbonden aan de Gereformeerde Kerken in Nederland. Zij kwam samen op 9 Juni in de stad pasgenoemd, en gewoonlijk betiteld als het „Jeruzalem” der Chr. Geref. Kerk. Trouwens, Grand Rapids is de bakermat dier Kerkengemeenschap.

Tachtig jaren geleden vergaderde in deze stad een kleine groep menschen — samen ongeveer 40 huisgezinnen — die ontevreden waren met de „aansluiting” gedurende 1849 gevormd tusschen Hollanders, pas gevestigd in westelijk Michigan (de Classis Holland), en een vertegenwoordiger der Kerk, lang bekend als Dutch Reformed Church, en in „Nieuw Nederland” geplant, kort na de Dordtsche Synode, als tak der aloude Kerk der Vaders.

Deze ontevreden vergaderden allereerst onder een predikant, Ds H. G. Klyn, op 25 Januari 1857. Een voorkamer in de woning van Gysbert Haan, afkomstig uit Hilversum, en de erkende leider der tegenstanders van de „Aansluiting”, bevatte hield de groep der uitgetreden. Tegenwoordig is de Chr. Ref. Church de sterkste Protestantische groep in de stad meer dan eens genoemd, en thans 160.000 inwoners tellende.

In een der fraaiste gedeelten van Grand Rapids staan de gebouwen van Calvin College en Calvin Seminary, de opleidingsschool der Chr. Geref. Kerk, op een bouwterrein dat 10 „akkers” (acres) beslaat; vier flinke en brandvrije gebouwen.

Eén dezer vier gebouwen is de „Hekman Memorial Library” (bibliotheek), dusgenoemd omdat zij, benevens het pas genoemde Seminariegebouw, het geschenk is van de Hekman-familie, oorspronkelijk afkomstig van Winschoten, Groningen.

Het is in de leeszaal dezer „Library”, dat de bovenbedoelde Synode zitting houdt. Die zaal is ruim en groot. Versierd met twee borstbeelden, n.l. die van Abraham Lincoln en Theodore Roosevelt. Reeds de tegenwoordigheid dezer borstbeelden toont, dat de 80 jaren oude groep zoo goed als geheel veramerikaniseerde. Wat nog meer uitkomt in het feit, dat alle rapporten en discussies in de Engelsche taal zijn.

Het ledental der Synode van 1937 bedraagt 60; de helft ouderlingen, de helft predikanten.

Dat zestigstal werd afgevaardigd door 15 classes, verspreid over heel de V. S. en Canada, terwijl de professoren van Calvin Seminary en het hoofd (president) van Calvin College, als adviseurs dienen. Vroeger werd elke Classis door 6 broeders vertegenwoordigd, en nu door 4. Het getal dier Classes zal zeker wel worden gebracht op 18, in plaats van 15. Waarom die vermeerdering? Om wat meer gelijkheid te verkrijgen in het aantal der kerken tot de respectievelijke Classes behorende. En zeker ook om het kerk- en volk-rijke centrum der Kerk in den staat Michigan meer gelijkmatige vertegenwoordiging te verschaffen ter Synode en betreffende „Kerkelijke deputaatschappen”.

Eigenlijk gebruiken we hier in Amerika dat lange en deftige woord niet. We spreken van Commissies of „Boards”. Laatstgenoemd woord beteekent zooveel als plank, in den zin van tafel. Omdat deputaten gewoonlijk om een tafel zitten, evenals de bekende term „consistory”, (wat tocht eigenlijk samenzitten beteekent) doet denken aan zoo'n Board.

Critici dezer deputaatschappen noemen die Boards wel eens „kerkbesturen”. Wat ons niet als fair toelikt. Omdat toch die „boards” zichzelf niet perpetueeren, maar slechts dienen van Synode tot Synode, het mandaat telkens ter beschikking stellend, slechts die autoriteit bezittend die haar lastgeefster haar verleent. Maar hoewel hier zeker misverstand in het spel is, in elk geval zijn die „boards” wel eens onpopulair geweest. In den tijd toen de kerktaal nog meest Nederlandsch was, schreef men à la de Génestet in het kerkelijk weekblad:

„Verlos ons van die Boards o Heer,
Geef ons natuur en waarheid weer.”

Het was vooral vrees voor den invloed en macht dezer deputaatschappen dat gold als argument ten gunste van het houden van Synoden elk jaar.

En dus niet langer om de twee jaren, gelijk de praktijk was sedert 1883. Men argumenteerde dat de Synoden zoo weinig mogelijk aan die Boards moeten overlaten, en zooveel mogelijk zelf ter hand nemen. Waar héél wat vóór te zeggen is als regel.

We gaan daar hier verder niet op in.

Wat die vergaderingen elk jaar betreft — schrijver dezes is gansch niet overtuigd van het wenschelijke daarvan. Daarover schreef hij onlangs in „Reformed Review Missionary Monthly” (Juni-nummer), als volgt:

„De Synode van 1936 besloot plotseling — we stonden er indertijd en nog steeds paf van — om elk jaar te vergaderen. Zonder eenige ruggespraak met de Classes; zonder eenig overleg met de individuele kerken, die er voor moeten betalen. Zoo maar in eens, een voornaam artikel der Kerkenorde sterk gewijzigd. Ook daarop komt nu verhaal — en we achten terecht. Wat de 1936de Synode deed was niet alleen om per jaar een extra zeven duizend dollar uit de beurzen der goe gemeente te kloppen, maar vooral betreffende Kerkenordewijziging een „precedent” te scheppen dat wel eens zeer slechte gevolgen kan voortbrengen. Ook behoeft o.i. eene kleine groep als de Chr. Geref. Kerk waarlijk niet elk jaar te vergaderen. Getuige het karige menu dat nu op de synodale tafel komt. Slechts 50 gerechten — allemaal opgeteld. En vele van denzelfden aard. Ook eischt dit zoo'n elk-jaar-vergaderen heel wat meer tijd van drukke ouderlingen en predikanten. En het zal moeilijk vallen om omtrent één van die 50 overtures te handhaven dat het eenvoudig onmogelijk was om de behandeling er van nog 12 maanden uit te stellen. Wat sommige van die overtures betreft zou langer uitstel zelfs zeer begeerlijk zijn, om wat dieper in 'kerkelijk bewustzijn in te zinken en voor een herhaalde overhaaste actie te bewaren”.

Het bovengenoemd „verhaal” kwam voor de Synode in een paar voorstellen om terug te keeren tot de oude gewoonte om slechts elke twee jaren te vergaderen. Die voorstellen echter konden geen gunst vinden in de oogen der Synode van 1937. Herhaaldelijk werd echter de gedachte uitgesproken dat ter volgende Synode de zaak wel weer te berde zal gebracht worden en wel door meerdere Classes.

„Reformatie”-lezers zullen zeker met belangstelling vernemen dat ter Synode van 1937 de mededeeling werd gedaan, dat de Zuid-Amerikaansche Gereformeerde Kerken voorzien zullen worden, te Tres Arroyos, Argentina, van een ander jeugdig Amerikaansch predikant. Het is Ds Terry Pott, leeraar eener Chr. Geref. gemeente in den staat Iowa, die in zijn hart en geweten gedrongen werd om aan de deputaten voor Zuid-Amerika te berichten: „Hier ben ik; zend mij”. Ds Pott is een bekwaam en bescheiden jongman en we hopen dat ons volk in Zuid-Amerika zijn komst met blijdschap zal verbeiden.

Zijn salaris wordt betaald door onze Kerken in N.-Amerika, gelijk de Geref. Kerken in Nederland als regel ongeveer 2000 gulden per jaar zenden naar Buenos Aires voor het onderhoud van Ds A. C. Sonneveldt. Diens gemeente in Argentina's hoofdstad heeft dringende behoefte aan een nieuw en flink kerkgebouw, op goeden stand gebouwd.

Toen schrijver dezes te Buenos Aires vertoefde, gevoelde hij zich — eerlijk gesproken — wel wat teleurgesteld, toen hij bemerkte, dat het „kerkgebouw” niet veel meer is dan een flinke loods, en gebouwd op het achterste gedeelte van Ds Sonneveldt's erf. Niemand die langs de Calle Herrera loopt of rijdt zou weten dat er aan die straat een kerkgebouw staat dat de Gereformeerde Kerken in Nederland vertegenwoordigt. We zouden Ds Sonneveldt aanraden naar Nederland te komen om de voornaamste kerken in het Vaderland wakker te maken voor de zaak van een waardig gebouw voor Gereformeerden eeredienst. Mij dunkt, ons volk zal daar gaarne wat bijzonders voor doen. We weten niet, of de Nederlandsche Handelsmissie, onder leiding van den heer Van Karnebeek, onlangs het Geref. kerkgebouw heeft gezien. Zoo ja, dan zal Zijne Excellentie zeker gaarne Ds Sonneveldt secondeeren in zijn poging om fondsen voor een nieuwe kerk te verzamelen. Zelfs verwachten wij, dat de Nederlandsche kolonie te Buenos Aires wel wat zal helpen...

In ééne zaak betreffende Zuid-Amerika beschikte de Amerikaansche Synode afwijzend.

Chubut is overwegend een Boerengemeente in Argentina's zuidelijk deel. Van tijd tot tijd bediend door Ds Sonneveldt. Onlangs was Ds Postma van Burgersdorp, Zuid-Afrika, daar bezig in den dienst des Woords. Een half jaar.

De Zuid-Afrikaansche kerken nu bieden aan om één derde deel van het salaris voor een predikant te Chubut te betalen, mits Noord-Amerika een ander derde deel gaf en Nederland het restant. De Amerikaansche Synode sprak met beslistheid uit dat de Geref. Kerk in Zuid-Afrika héél die zaak moest overnemen. Gelijk Amerika Tres Arroyos helpt en Nederland Buenos Aires.

Nu moet Ds Postma zijn volk in Zuid-Afrika maar warm maken voor de zaak. Heel die Kerk kan het traktement wel betalen. Als 't maar systematisch wordt geregeld. Komt aan, broeders — „ende despereert niet”.

HENRY BEETS.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

De Voetius-interpretatie van Dr M. Bouwman.

Op Vrijdag 25 Juni promoveerde aan de Vrije Universiteit tot Doctor in de Theologie Marius Bouwman, geboren te Baflo, predikant bij de Geref. Kerk van Nieuwendam. Op een dissertatie getiteld: „Voetius over het gezag der synoden”. Hij was zoo vriendelijk geweest mij zijn dissertatie, waarin hij mij vele malen bestrijdt, toe te zenden. Ik beschouwde dit als een uitnodiging om, indien ik het met zijn dissertatie en zijn bestrijding niet eens zou zijn, naar Amsterdam te komen opponeeren bij de verdediging van zijn dissertatie en de daaraan toegevoegde stellingen. Zoo heb ik dan ook gedaan. En ik moet beginnen met de opmerking, dat de jonge doctor mijn hart gewonnen heeft, zoowel door zijn vriendelijk tegemoet treden kort vóór de promotie als door zijn hoffelijke wijze van antwoorden op de voorgestelde bezwaren bij de promotie. Als het tusschen hem en mij tot discussies komen zal, dan zal dat gaan in de meest vriendschappelijke termen. Mogelijk zal het tot openbare discussie komen als hij de rust, na den grooten arbeid aan zijn dissertatie besteed, zal genoten hebben, en wij mogelijk in dezen zomer in vriendschappelijk samenzijn eenige punten onderling bespreken zullen hebben, en als ook eerst anderen hun oordeel over deze dissertatie gezegd zullen hebben. Ik wil hier alleen mededeelen wat ik bij de promotie als mijn bezwaren naar voren gebracht heb. Daarbij mij zooveel doenlijk houdende aan hetgeen mijn aantekeningen en mijn herinneringen mij zeggen. Ik mag dit doen omdat de verdediging van den promovendus, hoe hoffelijk ook, niets aan mijn bezwaren veranderd heeft. Ik heb, gelijk vanzelf spreekt, in den korten tijd tot mijne beschikking gesteld (men heeft slechts recht op 7½ minuut, de rector was zoo vriendelijk mijn aandeel uit te breiden tot 10 minuten, ik zeg hem dank daarvoor) mij slechts kunnen bepalen tot eenige algemeene opmerkingen over Bouwman's Voetius-beschouwing en over wat ik zou willen noemen het **Neo-Geref. Kerkrecht**. Ik kies dezen naam met opzet. En naar ik meen met grond, omdat ieder, die de stellingen inziet bij de dissertatie gevoegd, aanstonds tot de conclusie zal komen, dat dit niet hetzelfde Geref. kerkrecht is, dat wij tot dusver gekend en voorgestaan hebben. Ik mag mijn oppositie mededeelen, omdat ze in een openbare senaatzitting heeft plaats gehad. En ik meen dit te moeten doen, omdat ik, met alle respect voor den jongen doctor, toch meen, dat zulke kerkrechtelijke leeringen niet onweersproken van onze Vrije Universiteit mogen uitgaan. Hij gaf zijn stellingen, ik geef er hier kort mijn antwoord op, mijn bezwaren om des tijds wille concentreerende op een enkele stelling. Ik had in mijn oppositie ook nog iets persoonlijks met den promovendus te vereffenen. Ik meende, dat hij mij in de aanhalingen in zijn dissertatie niet altijd recht had doen wedervaren en bracht ten bewijze daarvan een enkel punt naar voren. Ik laat dat hier rusten daar het op de zaak als geheel geen noemenswaardigen invloed heeft.

Hier volgt dus alleen de hoofdzak van mijn bezwaren tegen de dissertatie zelve en tegen de conclusies zooals deze saamgevat zijn in de stellingen. In latere discussie zal ik de hier genoemde bezwaren breder aantoonen. Nu moest het, gelijk spreekt, zeer bekort. Ik doe het ook in den vorm waarin ik het gaf.

Geachte Promovendus!

Ik zeg u zeer dank voor de toezending van uwe dissertatie, waarin ik een uitnodiging gezien heb, om zoo ik het niet eens mocht zijn met uw dissertatie of uw stellingen daaraan toegevoegd, dan hier te komen en mijn bezwaren hier naar voren te brengen. Ik doe dit dan ook. Hier is de eerste plaats om mijn bezwaren uit te spreken. Ik heb allen lof voor den ijver aan uw dissertatie besteed, daar zit kennelijk een groot stuk werk in. Maar helaas, dat ik het zeggen moet, ik ben het met veel in uw dissertatie en met tal van uwe stellingen geheel niet eens. Ik heb — om te beginnen — bezwaar tegen uw Voetius-interpretatie.

Ik heb u verzocht daareven voor te lezen stelling 3, waarin het mij gaat om de woorden „Al heeft Voetius in zijn kerkrechtelijke beschouwingen den invloed der Independenten ondergaan”.

Mijnheer de Promovendus, U legt Voetius op een procrustesbed. Wat niet in uw raam past, wordt door u afgekapt en, naar het bekende recept, in den hoek van het Independentisme geworpen. Al verzocht u dit dan ook eenigszins met den term „Independentistische invloed”. Wat u dan overhoudt, wordt door u hoog opgestoken en ons allen als de ware Voetius tot voorbeeld en leering voorgesteld. De „Voetius zonder Independentistische invloed” is de Voetius, die met Parker strijdt tegen de hiërarchie en voor de zelfstandigheid der plaatselijke kerken, zooals in het begin van uw dissertatie door u getekend wordt. Maar ik vraag u, als John Robinson, de predikant der Independentische Pilgrimfathers, in Leiden dapper strijdt met de Geref. professoren tegen de Remonstranten en aan die professoren geen geringen steun geeft, om die waarheden vast te houden, die straks te Dordt vastgelegd worden — ik vraag u, moogt u dan zeggen, dat de Vijf Artikelen tegen de Remonstranten onder Independentistische invloed ontstaan zijn? Immers neen! Evenmin hebt u het recht als Voetius met Parker strijdt, en dat op grond der Schrift, tegen de hiërarchie en voor de plaatselijke kerken, een en ander te qualificeeren als Independentistische invloed.

De andere Voetius, die u overhoudt en die dan de eer heeft van door u Gereformeerd verklaard te worden, wordt door u de eigenlijke Voetius genoemd. Dat is de „hoofdzak” van Voetius, zegt u (p. 62). Nu, ten eerste, dit is geen juiste beoordeeling. Want wat is de

1) Zie ook a.w. „Saamvatting” blz. 62: „Voetius staat in zijn kerkrechtelijke opvattingen dichter bij de Independenten dan andere Geref. auteurs, en de sporen van hun invloed zijn in zijn kerkrechtelijke beschouwingen te merken.”

hoofdzaak kan zijn, u hadt a overgeho moeten g gewerkt

En die Hij is e met hart. Geloofsb. macht in wees. Daa synode — tijd, een g leven in c zetten kerk. Dat alles evenmin daarvoor polit. lijke verg. Overheid kerken du want zij e dissenters kerken va tik en h zoo is het schriften. en blootge lijk, dat niet is na overeenko nomie den wilt u da. invloed va deed onde beginselen Voetius o. den gehe smeltkroe der Heil langzaam God werk. En voor Embden, ginselen e in uw onc verband l juiste e scherp on eenige an domineerd fallibilitei u hadt dan van wat i het voorbi het blijven vaardigder verder gelde uw conclusi richting w ten zegge hierarchie.

Zie uw tijds wille cipiel ve (classis en kerk”. U i in haar a. haven. Er het gezag meerdere Zegt dan kerkeraad dere verga telen heb. noden? D synoden n schien syn we geheel recht om. E zoo perline gezag van dere verg wat hier d verdedigd zou omkeer zich over d Ik moet feit, dat ik schreef niet ten ve

Tot zoov. De prom. en uitvoer in, daar d hij zijn sta een „eeres zijn woord men heeft met knalle begraven. I graven her geschieden ons Geref. en beoefene

2) Afgele. 3) Het ta aantekening tegen deze s synoden gew karakter van de promov. tijds wille d verwijzing n tevoren doon sprak ik oole voor zulke h een senatus daaruit dat vrees voor A wille weg. L

Vrije Universiteit, Bouwman, ge-
f. Kerk van
Voetius
Hij was zoo
vaarin hij mij
eschouwde dit
niet zijn disser-
naar Amster-
ding van zijn
ingen. Zoo heb
met de opmer-
wonen heeft,
den kort voor
in antwoorden
notie. Als het
zal, dan zal dat
ijke termen.
komen als hij
dissertatie be-
lijk in dezen
enige punten
als ook eerst
gezegd zullen
wat ik bij de
gebracht heb,
aan hetgeen
en mij zeggen.
an den promo-
bezwaren ver-
in den korten
heeft slechts
iendelijk mijn
zeg hem dank
eenige alge-
oetius-bescho-
het Neo-Geref.
ut. En naar ik
ellingen inzie-
ref. kerkrecht
staan hebben.
de ze in een
l. En ik meen
e respect voor
kerkrechtelijke
an onze Vrije
stellingen, ik
nijn bezwaren
en enkele stel-
persoonlijks
eende, dat hij
le niet altijd
bewijze daar-
lat hier rusten
onswaardigen

ling van uwe
rezen heb, om
dissertatie of
hier te komen
rengen. Ik doe
mijn bezwaren
den ijver aan
een groot stuk
moet, ik ben
tal van uwe
— om te be-
rpretatie.
zen stelling 3,
heeft Voetius
en invloed der

oetius op een
st, wordt door
in den boek
verzacht u dit
pendentistische
oor u hoog op-
s tot voorbeeld
nder Indepen-
te met Parker
zelfstandigheid
in van uw dis-
k vraag u, als
ndentische Pil-
de Geref. pro-
fessoren
heden vast te
worden — ik
Vijf Artikelen
ndentistischen
enmin hebt u
trijdt, en dat
archie en voor
e qualificeeren

in die dan de
ard te worden,
noemd. Dat is
). Nu, ten eer-
te wat is de

tius staat in zijn
dependanten dan
invloed zijn in

hoofdzaak bij Voetius? Wat voor u de hoofdzaak
kan zijn, kan voor mij bijzaak zijn; en omgekeerd. Maar
u hadt als wetenschappelijk man ook bij dien door u
overgehouden en gereformeerde verklaarden Voetius na
moeten gaan, welke invloeden en beginselen op hem
gewerkt hebben.

En die zijn er. En geen geringe.

Hij is een kind van zijn tijd. Hij leeft — en dat
met hart en ziel — onder het oude art. 36 der Geref.
Geloofsbelijdenis. Hij compromiteert met de Overheids-
macht in de kerk, zooals ik vroeger herhaaldelijk aan-
wees. Daarbij had er omstreeks den tijd der Dordtsche
synode — ik wees ook daar vroeger op — dus in Voetius'
tijd, een geweldige omkeer in het politieke en kerkelijke
leven in deze landen plaats. Dat kwam uit in het „ver-
zetten van de wet” en het afzetten van
kerkeraden en opruimen van (Rem.) gemeenten.
Dat alles was geen zuiver kerkelijk werk,
evenmin de synodale besluiten of de z.g.n. formulieren
daarvoor. Dat was minstens evenzoveel en zoo niet meer
politicus werk. De overheid zat immers in de kerkelij-
ke vergaderingen en had daar heel wat te zeggen. De
Overheid kon geen andere dan de bestaande Geref.
kerken dulden, geen andere kerken daarnaast toelaten,
want zij steunde immers voor haar macht tegenover de
dissidenten, en in het algemeen, op de Gereformeerde
kerken van dien tijd. De invloed van dit alles is klaar-
lijk en herhaaldelijk in Voetius' optreden te zien. En
zoo is het met den invloed dezer beginselen in zijn ge-
schriften. Die invloed had door u nader onderzocht
en blootgelegd moeten zijn geworden. Want het is duide-
lijk, dat Voetius heel wat zoekt goed te praten, wat
niet is naar ons oorspronkelijk Geref. kerkrecht, niet
overeenkomst met zijn eigen voorstellingen van de auto-
nomie der plaatselijke kerken en haar rechten. En nu
wilt u dat alles, de beschouwingen van Voetius onder
invloed van art. 36, Gel. Bel., zijn verdediging van wat hij
deed onder invloed der Overheid, — ons als blijvende
beginselen opleggen? Neen, geachte promovendus, als u
Voetius objectief hadt willen beoordeelen, dan hadt u
den geheelen Voetius en zijn beschouwingen in den
smeltkroes moeten werpen en wel in den smeltkroes
der Heilige Schrift, en wat deze leert over het
langzaam opkomend gezag van het kerkverband — want
God werkt ook hier als in den regel geleidelijk.

En voorts in die van de beginselen van Wezel en
Emden, waar ons kerkverband overeenkomstig de be-
ginselen der Heilige Schrift gelegd werd. En als u dan
in uw onderzoek wat het N.T. over dat opkomend kerk-
verband leert daarbij het geluk gehad hadt om een
juiste exegese te geven van Hand. 16 en u daarbij
scherp onderscheid gemaakt hadt tusschen het gansch
eenige ambt der apostelen, dat in die vergadering pra-
domineerde, een ambt, gansch eenig niet alleen in in-
fallibiliteit, maar ook in macht over de kerken en
u hadt dan een juist en duidelijk bewijs kunnen leveren,
van wat in die vergadering behoorde tot de macht van
het voorblijvende en eenige ambt der apostelen en tot
het blijvende en gewone van de ouderlingen, of afge-
vaardigden der plaatselijke kerken, zie dan waren we
verder gekomen. Maar nu niet. Ik acht verscheidene van
uw conclusies als uitgesproken in uwe stellingen, en de
richting waarin zij ons leiden, het spijt mij het te moe-
ten zeggen, zeer gevaarlijk. Zij leiden naar de
hierarchie.

Zie uw 7e stelling. Ik concentreer mij maar om des
tijds wille op een enkele stelling. „Er bestaat geen prin-
cipieel verschil tusschen de meerdere vergadering
(classis en synode) en den kerkeraad der plaatselijke
kerk”. U kunt, mijnheer de promovendus, deze stelling
in haar algemeenheid, zooals ze daar staat, niet hand-
haven. Er zou geen verschil in soort zijn tusschen
het gezag van de plaatselijke kerk en dat van de
meerdere vergaderingen! Geen principieel verschil?
Zegt dan uw eigen Voetius niet, dat het gezag van den
kerkeraad is oorspronkelijk en dat van de meer-
dere vergaderingen is derivata? (Zeker, de apos-
telen hebben synoden ingesteld, maar wat soort syn-
oden? Daar komt het op aan! Wat andere dan
synoden met saamgebrachte macht der kerken? Mis-
schien synoden met opvolgers der apostelen? Dan zijn
we geheel bij Rome!). Uw stelling zet heel ons kerk-
recht om. En Prof. Rutgers heeft ons zoo herhaaldelijk
en zoo pertinent dat verschil tusschen het oorspronkelijke
gezag van de kerkeraden en het afgeleide gezag der meer-
dere vergaderingen ingeprent, dat, indien hij kon hooren
wat hier dezen namiddag aan de Vrije Universiteit
verdedigd werd, hij — zooals men dan wel zegt — zich
zou omkeeren in zijn graf. Hij zou, als hij nog leefde,
zich over deze en andere stellingen zeer bedroefd hebben.

Ik moet nu nog met een enkel woord wijzen op het
feit, dat ik meen, dat u in uw dissertatie mij en wat
ik schreef niet altijd recht doet wedervaren en daar
niet ten volle op gelet hebt.

Tot zoover wat ik in bedoelde oppositie zeide.

De promovendus heeft hierop als ik zeide vriendelijk
en uitvoerig geantwoord. Op zijn antwoord ga ik niet
in, daar dit nieuwe discussie zou uitlokken. Hij bleef
bij zijn standpunt. Wel gaf hij in gloeiende woorden
een „eresaluut voor Prof. Rutgers”. Ik had schik in
zijn woorden. Maar, helaas, ik had toch het gevoel als
men heeft bij het saluut, dat de militairen brengen
met knallende geweren als zij een hunner dapperen
begraven. Hoe knallend de geweren ook zijn — ze be-
graven hem! En dat schijnt mij in deze dissertatie te
geschieden met het kerkrecht van Prof. Rutgers, met
ons Geref. kerkrecht, als tot nog toe door ons gekend
en beoefend.

2) Afgeleid.

3) Het tusschen haakjes geplaatste is zooals ik het in mijn
aanteekeningen had. Daar echter de voorafgaande spreker reeds
tegen deze stelling geoponeerd en op het postestas delegata der
synoden gewezen had, en ik zelf reeds op het buitengewone
karakter van het apostoliconvent de aandacht gevestigd had en
de promovendus wel wist wat bedoeld werd, heb ik om des
tijds wille dit tusschen haakjes staande slechts in een algemeene
verwijzing naar het gezegde van den vorigen spreker, en het
tevooren door mij gezegde saamgevat. In mijn aanteekeningen
sprak ik ook nog van de vrees welke onze vaders koesterden
voor zulke hoogere besturen, als blijkt uit hun afkeerigheid van
een senatus ecclesiasticus en bij de Fransche Gereformeerden,
daaruit dat ze zelfs van geen kerkvisitatoren wilden weten. Uit
vrees voor hoogere besturen. Ik liet dit laatste om des tijds
wille weg. De promovendus wist toch wel waar het om ging.

De dissertatie toont dat ik wel recht had te waar-
schuwen. Zij geeft de consequenties der nieuwere
richting te zien.

J. VAN LONKHUYZEN.

Naschrift. Eerst heb ik even gearzeld ten aan-
zien van de vraag, of ik dit stuk zou opnemen. Ik deed
het, maar wil opmerken: a. dat ik me onbevoegd acht,
over de ook door mij in dank ontvangen, maar nog niet
gelezen dissertatie te oordeelen; b. dat bovenstaand
artikel verleden week bleef overstaan, terwijl inmid-
dels besprekingen geopend waren met den alleszins
bevoegden beoordeelaar, dien ik de vraag voorlegde, of
hij het werk bespreken wilde en die inmiddels aan
dat verzoek voldeed; c. dat Dr v. L.'s artikel geen
polemieek opent, wijl hij zelf zegt, dat het antwoord van
den gepromoveerde door hem niet wordt behandeld; d.
dat kennisgeving van de kwestie als zoodanig voor
ons volk van betekenis is, wijl inderdaad inzake het
„kerkrecht van Rutgers” betekenisvolle wijzigingen in
de opvattingen zich baan breken; wijzigingen, die men
toch niet kan onbesproken laten, wijl ze de aandacht
blijven spannen, en diep ingrijpend zijn, met name
wat de betekenis der plaatselijke kerk en den oors-
prong van het ambt betreft; wijzigingen ook, die aan
bepaalde broeders wel eens nadrukkelijk mogen worden
voorgelegd, wijl het hun leert, dat ook op ander gebied
dan in de brochures Prof. Hepp—Dr Steen en in de
desbetreffende „Heraut”-artikelen zich een nieuwe orien-
teering voordoet, die niet mij, maar hen op hun (m.i.
onjuiste) standpunt zal doen vragen, of niet bepaalde
jassen worden opengetrod. Indien Rutgers of de
„gangbare” Rutgers-interpretatie zich vergist heeft (wat
ik nog niet toegeef), dan heeft m.i. de promotor van
Dr Bouwman, Prof. Dr H. H. Kuyper gelijk, dat hij
hetzelfde doet, wat anderen ook doen, dat hij n.l. van
een bepaald kleedingstuk — om in het beeld te blijven
— aantoot, dat het niet goed gesneden is, en niet sluit.
Maar dan moeten zij, die op een ander terrein precies
hetzelfde werk bij anderen constateeren, geen ongeluk-
kig suggestieve beelddespraak gebruiken van „openge-
snelde jassen”. Rustige argumentatie zal voorts uit-
maken moeten, of de oude kleeren om nieuwe roepen,
ja dan neen.

Red.

Het Woord niet in het middelpunt.

In „Opbouw” (humanistisch) schrijft C. A. Baart de
la Faille:

Zeker mag de stelling worden geoponeerd, dat in een
kerk, welke geheel in overeenstemming is met onze
gewijzigde religieuze begrippen en verlangens, we ons
in het zoeken naar God in grootere harmonie en een-
heid zullen gevoelen. Met andere woorden, dat de ge-
meente en de predikant in zulk een kerk, welke vol-
gens nieuwe principes gebouwd is, geïnspireerd zullen
zijn tot hoogere gedachten.

In onze kerken en in onze diensten is de gemeente
te veel toeschouwer en ligt het zwaartepunt uitsluitend
in het gesproken woord. Er zal meer nadruk gelegd
moeten worden op den eeredienst in den waren zin des
woords, op de aanbidding van den Allerhoogsten. Dat
de gemeente daadwerkelijk deel heeft aan den dienst,
waarbij dus de predikant, in alle respect gezegd, niet
als solist optreedt, wordt reeds in de liturgie tot uit-
drukking gebracht. Het voornaamste punt waarop we,
als homogene massa gedurende den dienst het oog ge-
richt hebben, zal niet zijn de predikant in zijn preek-
stoel, doch een eenvoudige tafel met een kruis en twee
kaarsen, waarachter het licht als personificatie van 't
Goddelijke Wezen. De predikant zal terzijde hiervan
in een klein laag spreekgestoelte beter de vertolker
kunnen zijn van Gods Woord.

Typisch vrijzinnig.

Maar voor die „inspiratie tot hoogere gedachten” ben
ik wat bang.

Overigens — Zondag 35!

Uit de vruchten verzekerd.

Over het zelfonderzoek is veel gesproken, en velerlei
misverstand gewekt. Daarom wijzen we gaarne op een
passage uit een artikel, dat Dr D. J. de Groot in „De
Bazuin” (redactie Prof. Dr K. Dijk) geschreven heeft:

Dat Calvijn ten volle overtuigd is van de voortdu-
rende noodzakelijkheid om tegen de binnen de kerk
haar duizenden verslaande zonde der hypocrisie met
alle kracht te waarschuwen en dat hij in verband daar-
mee tot ernstig zelfonderzoek opwekt, mag op grond
van de uitspraken, welke wij in ons vorige artikel van
hem aanhaalden, wel als vaststaand worden aange-
nomen. Hij wil de menschen die achter een uiterlijken
schijn des geloofs een onboetvaardig en onbekeerd hart
verbergen zoo hard mogelijk door elkaar schudden.
Het moet hun in de allerscherpste woorden worden
aangezegd, dat zij niet met God verzoend zijn door
het geloof, wanneer zij de echtheid van dat geloof niet
bewijzen uit werken des geloofs en der bekeering
waardig.

Het is onmiskenbaar, dat deze aansporing tot zelf-
onderzoek bij Calvijn dus wortelt in een zeker pes-
simo. Zij wordt geboren uit zijn vaste overtuiging,
dat het getal der hypocrisieten angstwekkend groot is
en dat het beginsel van deze zonde in elk mensche-
lijk hart wordt gevonden. Hij verwacht als resultaat van
dit zelfonderzoek dan ook niet, dat de mensch door
het constateeren van de overvloedige vruchten zijns
geloofs getimponeerd zich gerust zal gevoelen, maar
in het beste geval, dat hij, door het ontdekken van zijn
gebrek aan heiligmaking verschrikt, zich met vrees
en beven tot Christus zal wenden om genade en ver-
geving der zonden te ontvangen.

Nu is het bekend, dat de opwekking tot zelfonder-
zoek en met name de aansporing om te letten op de

„goede werken” als vruchten des geloofs door velen
ook wel gegeven wordt met meer optimistische ver-
wachtingen. Wanneer zij te doen hebben met twijfel-
zieke en bekommerde menschen, die altijd aarzelen
van verre staan en maar niet durven gelooven, dat
God in Christus ook voor hen een verzoend Vader wil
zijn, geven zij hun menigmaal den raad om zich re-
kenschap te geven van hun „goede werken” en om
uit de aanwezigheid van deze vruchten tot het geloof
en de levende kracht daarvan te besluiten. De vraag
dient daarom te worden gesteld of deze praktijk ook
door Calvijn wordt verdedigd en in hoeverre zij door
hemzelf is toegepast.

Ons antwoord hierop moet ontkennend luiden. Wij
zijn geen enkele plaats tegengekomen waar hij de
door angst gefolterde zielen tracht te troosten met
hun werken, waaruit de aanwezigheid van het door
hen zelf in twijfel getrokken geloof duidelijk zou
blijken. Het moet in hooge mate onwaarschijnlijk
worden geacht, dat zulk een plaats ooit zal worden
gevonden. Wanneer Calvijn immers dit zou doen, zou
hij in openlijke tweespraak komen met hetgeen wij
hem vroeger over de drieërlei verhouding van abso-
lute afhankelijkheid tusschen de werken en het geloof
hebben hooren getuigen.

Voor Calvijn is iedere mogelijkheid om „goede wer-
ken” te doen uitgesloten, zolang wij de overtuiging
missen, dat onze personen God aangenaam zijn, om-
dat Hij ons al onze vorige misdaden om Christus'
wil vergeven heeft. Onze harten moeten eerst door
het geloof worden gereinigd, onze geweten moeten
worden vrijgemaakt, anders vreezen en ontvluchten
wij God en kunnen Hem niet gewillig en met volle
toewijding dienen. Geen werken kunnen „goede wer-
ken” heeten, d.w.z. werken, welke God in genade aan-
neemt dan die van den rechtvaardigen mensch. En
rechtvaardig wordt de mensch alleen door het geloof.
Wanneer er nu juist aan deze waarheid wordt ge-
twijfeld kan de aanschouwing van zijn werken den
twijfelaar nooit eenige troost geven. Hij moet daar-
door juist te meer met angst en schrikgedachten
worden vervuld. Want de werken van hen, die niet
gelooven dat God hun personen in Christus omhelst
en rechtvaardigt, worden door God immers onder-
zocht met niets ontziende gestrengheid. Daarom zal
de twijfelaar in de duizende gebreken, die hij in zijn
werken dagelijks moet ontdekken, ook telkens duiz-
ende nieuwe redenen voor Gods toorn moeten vinden.

Calvijn leert, dat de geloovigen „goede werken”
doen omdat zij Christus aannemen tot heiligmaking
en dat Christus hun deze werken uit Zijn volheid
schenkt, door Zijn Heiligen Geest, Die in hen woning
maakt. Wanneer echter iemand eraan twijfelt of
Christus hem wel tot heiligmaking is gegeven, wan-
neer hij zich angstig blijft afvragen of hij op de heil-
igende kracht van Zijn Geest wel mag rekenen, dan
moet daaruit immers volgen, dat zijn gehoorzaam-
heid of niet uit den goeden wortel opkomt of tot in
dien wortel krank is en dus nooit iets anders kan
voortbrengen dan vruchten die van die krankheid in
sterke mate het stempel dragen. Al het gebrekkige
van dat geloof zal zich noodzakelijk in de werken
weerspiegelen. En daarom moet de aanblik van die
werken absoluut ongeschikt worden geacht om het
geloof tot sterker vrijmoedigheid te prikkelen.

Ja zelfs de mensch, die de vergoeding van zijn vo-
rige zonden uit Christus' hand met de allergrootste
vrijmoedigheid heeft ontvangen, die zeker is, dat zijn
persoon om Christus' wil God aangenaam is, en die
er in het minst niet aan twijfelt of God heeft al de
volheid van Christus tot zijn beschikking gesteld,
zoodat hij door Zijn Geest uit Hem een bron der heil-
igmaking kan putten, kan niet verwachten, dat de ge-
sloerde beschouwing zijner werken hem in die ze-
kerheid zal bevestigen. De werken immers van den
geloovigsten mensch blijven hier beneden onvolkomen
en met zonde bevekt. In zich zelf beschouwd vindt de
Heere daarin veel meer te bestraffen dan te prijzen.
Doortrokken van den reuk van zijn zondig vleesch
komen zij tot den Christen met het sombere getuige-
nis, dat hij Gods werk door zijn aanraking verontrein-
igd heeft. Hij heeft voor die werken Gods vergeven-
de genade nodig. En van die genade is hij alleen
zeker wanneer hij bij de aanschouwing van die wer-
ken gedragen wordt door het geloof, dat aan Chris-
tus ontleent wat aan zijn gehoorzaamheid ontrekt.
Niet alleen wijzelf, maar ook onze werken worden
alleen door het geloof gerechtsvaardigd. „Want wan-
neer de rechtvaardigmaking des geloofs niet voort-
durend vastblijft, zal de onreinheid der werken ont-
dekt worden”. (Inst. III 17, 9) En de mensch, die de
onreinheid zijner werken ontdekt, zal door die werken
in zijn vertrouwen eerder geschokt dan bevestigd wor-
den.

Wij hebben hier niet te doen met een consequentie
door ons uit Calvijn's woorden getrokken, doch kun-
nen ons ter rechtvaardiging op duidelijke uitspraken
van hemzelf beroepen.

Vervolgens geeft de schrijver enkele plaatsen aan, om
te besluiten:

Calvijn heeft de aangevochten en twijfelende zielen
nooit gewezen op hun werken om hen door aanschou-
wing van de vruchten des geloofs tot zekerheid te
brengen. Hij wijst hen altijd en alleen op Christus,
op Gods verbond dat in het bloed van Christus vast
is, en op Gods genade welke door Christus voor
eeuwig is verworven.

Toen indertijd van andere zijde dezelfde dingen gezegd
werden, heeft men ach en wee geroepen. Het zal me
benieuwen, of men het nu ook doet, nu „De Bazuin”
deze allang bekende waarheden nog eens weer voor
den dag brengt.

„Een algemeen menscheleke natuur”?

De Hoeksema schrijft in „The Standard Bearer”:

Uit den naam Zoon des Menschen, dien de Heiland
zoo dikwijls van Zichzelf gebruikte, is zeker niets
af te leiden voor de stelling, dat Jezus een algemeen
menscheleke natuur had in den staat der vernedering.